

3. dio Predrasude.U2?

Nastavni materijali za poučavanje o diskriminaciji, rasizmu i antisemitizmu
Anne Frank Foundation, OSCE/ODIHR

Ovdje ćeš upoznati mlade iz raznih zemalja Europe koji imaju iskustva s pripadnošću različitim skupinama. Oni će s tobom podijeliti svoje misli o predrasudama i diskriminaciji.

Robert

Moja me je mama nazvala po glumcu Robertu Redfordu iako ja uopće ne sličim na njega. To je moderno ime i nije uobičajeno kod Roma. (Hrvatska)

Tamara

Na hebrejskom moje ima znači "datuljina palma". To je ime vrlo uobičajeno u Armeniji. Puno djevojčica dobiva ime Tamara po poznatoj kraljici Tamari. (Njemačka)

Vera Ana

Ime Vera dobila sam po baki s očeve strane, a moja je mama željela da se zovem Ana. Zato se zovem Vera Ana. Sviđa mi se moje ime. (Hrvatska)

Aleksandar

Dobio sam ime po nekom kralju. (Njemačka)

Iva

Roditelji su mi dali ime Iva jer su željeli izabrati neko kratko ime. Osim toga jedna moja prabaka se također zvala Iva, pa im je i to pomoglo da se odluče za to ime. (Hrvatska)

1 Što je u imenu?

Predrasude. A tko ih nema?

Predrasuda je mišljenje o osobi ili grupi koje si već unaprijed stvorio. Predrasudu si stvorio prije nego što si uopće upoznao određenu osobu ili grupu. Svi imamo predrasude iako one nisu nešto s čime se rađamo. Predrasude se stvaraju nakon što čujemo određene stvari o pojedinim grupama ljudi ili nakon što vidimo određene stvari – na televiziji na primjer – ili pak zato što roditelji ili prijatelji tako razmišljaju i govore.

Da bismo razumjeli svijet, mi prvo dijelimo svih i sve u skupine. To moramo činiti jer u protivnom ne bi mogli učiti. Dijete na primjer, zove sve što može letjeti "ptica". Kada vidi leptira koji leti, dijete će ga zvati pticom. Tek kasnije djeca shvaćaju razlike. Na ovaj način ljudi uče razlikovati stvari. U početku prepoznajemo grupe ljudi po njihovom izgledu ili po onome što rade. Talijani pričaju talijanski, ljudi iz Afrike imaju tamnu boje kože, Nijemci piju puno piva, a Hrvati su ozbiljni. Jasno je da ako detaljnije promatramo mi shvaćamo da ovakve generalizacije nisu uvijek ispravne. No činjenica je da predodžbe o skupinama često sadrže negativne ili pozitivne prosudbe ili predrasude. Njih nije jako lako promijeniti, ili možda poznajete Hrvate koji nisu ozbiljni?

Što je predrasuda?
Predrasuda je unaprijed stvoren sud ili mišljenje o nekoj osobi ili skupini ljudi.

Tvoje ime

Kako se zoveš i znaš li kako si dobio ime? Govori li tvoje ime nešto o povijesti tvoje obitelji? Kako voliš da te se zove?

Moja imena:

Ovo je što znam o svojem imenu/imenima.

Napiši po kome si dobio ime i što tvoje ime znači.

Ovako želim da me se zove:

Zadaci

1. Skupine

Sve što radiš, sve što je dio tvoga iskustva, tvoje porijeklo i ono što želiš postati čine te jedinstvenom osobom. I skupine kojima pripadaš čine te jedinstvenim: ti si muško ili žensko, dio si sportskog kluba, nečiji si obožavatelj...

A. Napiši u koje se četiri skupine svrstavaš.

B. Postoje li netočne predrasude o tebi? Ili te možda netko nepravedno svrstava u neku skupinu? U koju?

C. Napiši zašto to jest/ ili zašto to nije predrasuda.

Je li važno?

Naravno da i ti možeš misliti što god želiš, ali problem s predrasudama je to što ljude više ne doživljavaš kao osobe, kao pojedince, nego ih isključivo vidiš kao uzorke grupe: skejter, Hrvat, glupa plavuša, seljak, roker, Albanac. Na ovaj način ignoriraš puno aspekata nečije osobnosti.

Možeš li se osloboditi predrasuda?

Svi mi imamo sklonost da prvo uočavamo upravo ono što želimo vidjeti, ili da uočavamo upravo ono što potvrđuje naša uvriježena razmišljanja. Zbog toga nije lako brzo uočiti da smo stvari pogrešno shvatili. Grešku obično uočavamo tek kada nekoga osobno upoznamo. Tada shvatimo da razlike među nama i nisu tako velike. Međutim, dokle god naglašavamo razlike među ljudima ništa se neće promijeniti.

Sasha

Moje pravo ime je Alexander. U prijevodu s grčkog moje ime znači "zaštitnik ljudi". (Ukrajina)

Igor

Na staronjemačkom moje ime znači "Božji zaštitnik". Ime Igor je isto tako već dugo uvriježeno među Slavenima. Mnogi kijevski kraljevi su nosili to ime. (Ukrajina)

Jouke

Moje je prezime francuskog podrijetla jer mi je otac Francuz. Moje je ime tipično za nizozemsku pokrajinu Friesland iako ja od tuda ne potječem. (Nizozemska)

Vera: 'Mislim da je važno učiti o diskriminaciji, te učiti poštivati ljude zbog onoga što oni jesu. Ljude ne smijemo suditi po njihovoj etničkoj ili vjerskoj pripadnosti.'

Tamara: Prije svega želim da me se gleda kao ljudsko biće. Tek nakon toga ljude bi trebalo zanimati što sam "stvarno ja".

Vera: 'U osnovnoj su me školi djeca ponekad zadirkivala zato što sam Židovka. Moja je mama otišla u školu i zamolila moju razrednicu da mi pomogne. Razrednica joj je odgovorila da je zadirkivanje obično "dječje ponašanje" iako sam ja to zadirkivanje doživljavala ozbiljno. Kada sada razmišljam o svemu ovome nisam sigurna jesu li djeca znala što mi govore. Ipak, sigurna sam da su djeca te stvari naučila od svojih obitelji. U kasnijim razredima djeca su jednu drugu djevojčicu zadirkivala zato što je bila muslimanka. Ismijavali su je i zvali "Bosanka". Tada smo imali razrednicu koja je razgovarala s učenicima i objasnila da se tako ne smiju ponašati.

Postoji puno predrasuda. Jedna moja prijateljica ima dečka čiji je otac musliman. Ona to skriva od svoga oca koji joj ne bi dopustio biti u vezi s muslimanom.

U školi ne učimo o predrasudama i diskriminaciji. Iako su nam objasnili da ne smijemo diskriminirati zaražene HIV virusom, nismo učili puno o drugim oblicima diskriminacije.

U Hrvatskoj postoji puno predrasuda o Srbima. Još uvijek ima ljudi koji podupiru ustašku ideologiju. Činjenica je međutim da mnogi mladi koji podupiru ustaše niti ne znaju dovoljno o samim ustašama.'

2 Diskriminacija. Ignoriraj je!

Vera, Iva i Robert žive u Hrvatskoj i već su iskusili da nepoznavanje i predrasude ponekad rezultiraju diskriminacijom. Svo troje vodi računa o diskriminaciji. Evo nekih od njihovih savjeta tebi.

Robert: Osjećam da mnogi imaju predrasude o Romima. Često kada upoznajem nove ljude primjećujem da se prema meni ponašaju suzdržano. Navikao sam se na to te dajem ljudima vremena da me bolje upoznaju. Ja sam uredan i kulturno se ponašam. Većina ljudi ubrzo shvati da sam normalna osoba i prihvate me.

Ipak ponekad i ja imam problema. Dok sam jednom tražio posao, telefonski sam ugovorio sastanak s menadžerom. No kada smo se susreli, nisam mogao ne primijetiti njegovo čuđenje zato što sam Rom. Na kraju nisam dobio taj posao. To nije pošteno.

Smatram da bi ljudi trebali imati više razumijevanja prema Romima. Kada bi nas se prihvatilo kao ravnopravne sugrađane, to bi imalo pozitivan utjecaj na nas te bi potaknulo moje sunarodnjake Rome da se više uključe u društvo.

U Hrvatskoj sada čak postoje i udruge Roma, te mi nastojimo ukloniti predrasude koje postoje o nama. Ja ponekad pomažem u Romskoj nevladinoj udruzi "Bolja budućnost".

Iva: Nisam osjetila da ljudi prema meni osjećaju predrasude. Ja u stvari nemam problema s ljudima iako oni ponekad imaju problema sa mnom. Na početku ne znaju kako bi se trebali ponašati prema meni. Kada nakon nekog vremena uspostavimo komunikaciju sve bude u redu. Pohađam školu s djecom koja nemaju poteškoće. Sreća je da su razredi maleni; učitelji tako mogu meni posvetiti više vremena ako je potrebno, a i drugi učenici mi isto pomažu.

Ponekad kada mi je potrebno više vremena i nečije pomoći, desi se da učitelji postanu živčani. To me malo smeta. Mislim da se to što se učitelji trebaju bolje pripremiti radi mene i više mi pomagati zove pozitivna diskriminacija.

Što je diskriminacija?
Diskriminiramo ako osobu ili grupu isključujemo, ili ako im nešto uskraćujemo na temelju karakteristika koje ne bi trebale igrati ulogu.

Zadaci

1. Reakcije

Iva, Robert i Vera imaju vrlo različita iskustva i reakcije.

A. Odaberi jednu izjavu iz njihovih priča s kojom se slažeš i jednu s kojom se ne slažeš. Objasni svoje stavove.

B. Raspravi o svojim odgovorima sa susjedom u klupi.

2. Loše postupanje

Raspravite u manjim grupama smatrate li vi diskriminaciju i zadirkivanje više-manje istim pojavama. Razmotrite što bi moglo biti u korijenu ovih pojava, što ove pojave čini sličnima ili što ih razlikuje.

3. Razlozi

Kada možemo nešto nazvati diskriminacijom? Ponekad je ispravno činiti razlike te se to ne može nazvati diskriminacijom. U dolje navedem situacijama razmisli o dobrim i lošim razlozima za činjenje razlika.

A. Stojiš u redu pred ulazom u disko klub te uočavaš da nekome ne dopuštaju ulaz.

Dobri razlozi za odbijanje ulaza:

Loši razlozi (diskriminacija):

B. Suučenic ti kaže da nije uspio dobiti posao koji je želio:

Dobri razlozi za to:

Loši razlozi (diskriminacija):

Borba

Sara: Borilačkim sam se vještinama počela baviti zbog prijatelja jednoga dečka. Sve je počelo s izjavama o Židovima. Nekome sam pričala da živim u blizini sinagoge, on je to načuo i rekao: 'Ej, što to nije židovska crkva? Trebalo bi je spaliti.' Ta me je izjava razljutila, a on me je tada iznenađeno upitao jesam li ja Židovka. Rekla sam mu da ću njegovu izjavu prijaviti ravnatelju. On je tada postao nervozan i počeo objašnjavati da nije mislio ništa loše. Ja sam ipak otišla ravnatelju koji je moju tužbu shvatio ozbiljno i suspendirao dječaka. Ovo nije kraj priče. Dječak se toliko razljutio na mene te je jednoj djevojci rekao da mi poruči da će me ubiti. Nakon toga ja se više nisam usudila izlaziti iz kuće. Što sam mogla poduzeti? Odlučila sam se za borilačke vještine. Već se godinu i pol bavim tim sportom i sada imam puno više samopouzdanja.

Antisemitizam
Antisemitizam je predrasuda o Židovima ili mržnja usmjerena prema Židovima.

Ne možeš postati

3 Tko bi se usudio?

Što radite kada uočite da se nekoga zadirkuje ili isključuje iz društva? Nije uvijek lako djelovati. Jouke i Sara su se osjećali ugroženo u svojim školama u Nizozemskoj. Sasha i Igor žive u Ukrajini i ne osjećaju da uvijek slobodno mogu pričati o svim aspektima svoga identiteta.

Napuštanje škole

Jouke: U školi koju sam prije pohađao djeca su mi se rugala. Ismijavali su me i tukli jer sam homoseksualac. Ne možete ni zamisliti kako grozno mi je bilo. Naravno da sam htio da netko nešto poduzme. Svako želi pravdu, no mene je bilo strah. Prijatelje koje sam imao u osnovnoj školi izgubio sam kada smo krenuli u srednju školu. Mogao sam reći učiteljima da se nešto zbiva, ali kada nemaš prijatelja teško je izdati one koji te maltretiraju. Ne znam jesu li moji profesori mogli nešto promijeniti. Moj je razrednik razgovarao s mojim suučenicima, no to nije pomoglo. Sada pohađam novu školu i sve je u redu. Osjećam da sam prihvaćen i slažem se sa svima.

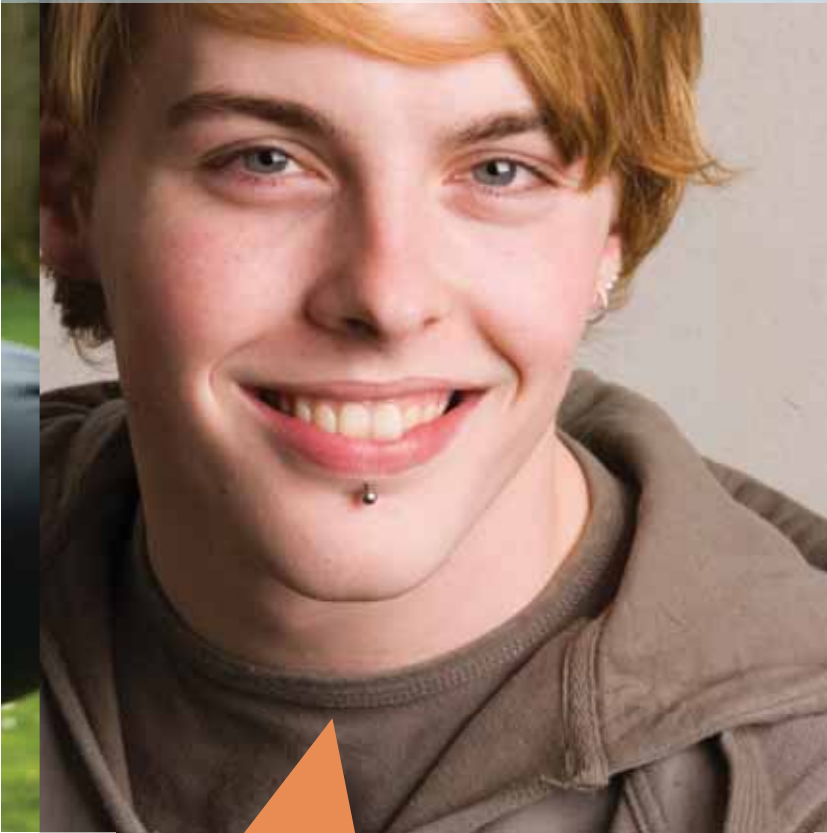
Drugi gej dečki koje smo željeli intervjuirati objasnili su nam da je to vrlo rizično. I Sasha je rekao da se ne želi izlagati opasnosti i dati nam svoju fotografiju za časopis. "Ako me pitate kako je to biti gej u Ukrajini, moj odgovor je da to nije lagano. Ako ne pričate o tome, neće biti problema. Ja se ne bojim pričati iako reakcije mogu biti negativne. Ne znam kakav bi moj život bio da prestanem tajiti svoju homoseksualnost."

Igor: Moj otac je Židov, majka mi je Tatarka. Osjećam se kao Židov. Nikada se nisam susreo s antisemitizmom. Ipak, osjećam se neugodno ako netko u društvu priča viceve o Židovima. Ne osjećam se ugroženo, ali nisam još spreman reći drugima da sam Židov.

homoseksualac?

Jouke: Čudno je da neki vjeruju da se homoseksualnost razvija tek u pubertetu. Homoseksualan ne postaješ, takav se rodiš. Ja se ne bi usudio šetati ulicom sa svojim dečkom. Možda mislite da je dovoljno ignorirati komentare i ponosno kročiti ulicom, no to zaista nije dovoljno. Jako je važno da postoje ljudi koji su dovoljno hrabri da nam pomognu, koji su spremni prigovoriti onima koji nam se rugaju.

Sasha: Ja studiram i radim. Ne skrivam činjenicu da sam gej, ali ni ne ističem to otvoreno. Na poslu moji najbliži prijatelji znaju za moju homoseksualnost. Moj šef to ne bi volio znati. On bi tada morao nešto poduzeti, a nitko ne želi da ga se optuži za diskriminaciju. Upravo zbog toga mi šutimo. Ponekad se osjećam kao lažljivac iako u stvarnosti ja samo nisam potpuno

otvoren. Želim se zaštititi od negativnih posljedica koje bi bile posljedica mog priznanja.

Zadaci

1. S kime razgovaraš?

A. Dječak je Saru pitao je li ona Židovka? Je li njen odgovor bitan?

Da, zato što...

Ne, zato što...

B. Što bi ti odgovorio kada bi netko davao vrlo negativne komentare o sinagogi, crkvi, džamiji?

2. Otvoreno

A. Na koji način ljudi u tvome okruženju govore o homoseksualnosti?

B. Smatraš li da je to ispravan način? Objasni svoj odgovor.

C. Razgovaraju li dječaci na drugačiji način od djevojčica o homoseksualnosti? Objasni svoj odgovor.

3. A ti?

A. Svi znamo primjere diskriminacije ili zadirivanja. Što možeš učiniti? Prisjeti se situacije u kojoj si bio svjedok ruganja, zadirivanja ili diskriminacije. Opiši kratko tu situaciju.

Desilo se sljedeće: ...

Ja sam učinio/učinila ovo: ...

Zadovoljan/na sam ili nisam zadovoljan/na time što sam učinio/la: ...

Mogao sam / mogla sam učiniti i ovo: ...

B. S drugim članom svoje grupe izaberi jednu situaciju. Zajedno odaberite najbolje rješenje. Zapišite što ste odabrali.

Homofobija
Predrasude i strah mogu rezultirati diskriminacijom ili nasiljem nad homoseksualcima.

Grupa učenika u posjeti muzeju romske kulture u Brnu, Češka, 2007.

Milijuni Roma žive po cijelome svijetu, a najveći dio ih je u Europi. Često ih se zove 'Cigani' i taj naziv ima negativan prizvuk. U prošlosti su Romi bili nomadi, ali danas ih većina živi na jednome mjestu. Diskriminacija i isključenje iz društva karakterizira živote mnogih Roma. Oni se moraju suočavati s nasiljem uzrokovanim rasizmom, s nezaposlenošću i sa siromaštvom.

Romi su tijekom povijesti bili proganjani, a bili su i žrtve holokausta. Nakon propasti komunizma 1989. godine položaj Roma u mnogim zemljama se je pogoršao. Nacionalizam je u istočnoj i jugoistočnoj Europi rezultirao nasiljem prema Romima. Mnogi ljudi sudjeluju u inicijativama protiv predrasuda i diskriminacije, te promoviraju jednaka prava.

4 Romi u Europi – bolja budućnost

Aleksandar i Rada su Romi. Aleksandar živi u Berlinu (Njemačka), Rada živi u Litvi. Oboje imaju vlastita iskustva s diskriminacijom i s vlastitim reakcijama na nepravedan tretman.

Rada: Da bih utjecala na predrasude koje ljudi imaju o Romima moram uspostaviti bliskije veze s onima koji imaju predrasude. To znači da ja mogu utjecati na samo određeni broj ljudi koji me okružuju: na moje susjede, suučenike i kolege. Teško je boriti se s karakteristikama koje se pripisuju Romima – podli i prljavi lopovi. Oni koji me osobno upoznaju govore da su promijenili mišljenje o Romima.

Emotivna sam oko stvari, uglavnom negativnih, koje drugi ljudi govore o Romima. Ja sam Romkinja, moje podrijetlo je romsko. Moja majka je Romkinja, moji djedovi su Romi. Jako je teško boriti se protiv stereotipa. Kada na primjer moja majka i ja uđemo u trgovinu primjećujem da ljudi skrivaju torbe. Sramim se zbog ponašanja tih ljudi. Kada sam jednom pomagala mojoj majci da nađe posao susrela sam se s neutemeljenim nepovjerenjem prema meni. Telefonskim putem sam ugovorila sastanak s poslodavcem. Kada je ugledao moju majku, poslodavac se predomislio i rekao da nema posla.

Zadaci

Antirasistička manifestacija u Bukureštu u Rumunjskoj 2007. godine. Na plakatu piše: "Romima je zabranjeno ostati ovdje!"

Aleksandar: Često govore da je Neukölln najgora četvrt u Berlinu zato jer tamo živi mnogo stranaca. Smatram da imati strano podrijetlo ima i prednosti i mane. Prednost je posebno iskustvo, mana je diskriminacija s kojom se suočavamo.

Jednom sam bio u šetnji s mojim prijateljima koji su svi muslimani. Jedino sam ja nosio križić oko vrata. Prišla nam je druga skupina mladih muslimana, te su upitali moje prijatelje: 'Što radite s ovim tipom? On je Ciganin i kršćanin.' Moji su prijatelji odgovorili: 'Nas nije briga za to, on je naš prijatelj'. Ipak, kasnije su mi savjetovali da bi bilo bolje kada bi prestao nositi križić. Što se pak naziva 'Cigan' tiče, na to se ne obazirem. To govore svima koji dolaze s prostora bivše Jugoslavije. Nije me briga za njihovo mišljenje.

Kada kažem da sam iz četvrti Neukölln mnogi ljudi imaju odmah negativan utisak. Bojim se da će to biti prepreka kada budem tražio posao. Za mene je bitno da vidim i pozitivne strane Neuköllna. Ja volim svoju četvrt i nije mi ugodno kada je se blati. Pojedini mladi stvaraju probleme i to odmah rezultira javnim mišljenjem da su svi stranci problematični.

1. Reakcije

A. Zašto misliš da ljudi preferiraju da ih se zove Romi, a ne Cigani?

B. Što misliš o Aleksandrovoj reakciji kada ga se zove "Ciganinom"?

C. Susrećeš li se i ti s predrasudama o Romima? Kako ti odgovaraš na njih? Na koji drugi način bi mogao reagirati?

2. Diskriminacija

A. Navedi dva primjera diskriminacije s kojima si se susreo na prijašnjim stranicama.

B. Navedi dva primjera mogućeg djelovanja protiv diskriminacije i predrasuda.

3. Pozitivno djelovanje

A. Što znaš o Romima u Hrvatskoj? Potraži par činjenica putem interneta.

B. Pronađi imena organizacija koje se u Hrvatskoj bore za prava Roma.

Znanstvenici su u prošlosti pokušavali podijeliti ljude u takozvane rase. Ponekad su govorili da je bijela rasa najbolja. Židovi su bili smatrani posebnom rasnom skupinom. Većina znanstvenika sada se slaže oko činjenice da svi ljudi pripadaju istoj rasi: ljudskoj rasi. Razlike među ljudima naravno postoje i one su povezane s etničkim nasljeđem, s kulturom i s vjerom. Ipak, zbujujuće je koristiti pojam 'rasa' da bi se označilo ove razlike.

5 Postoje li uistinu različite rase?

Mjerenje lubanja

Na ovoj slici vidimo djecu kojoj se mjere lubanje, otok Urk, Nizozemska (1910). Smatralo se da će se mjerenjem lubanja, noseva i visine moći točno opisati rase. Nacistički režim u Njemačkoj nastojao je odrediti mjere idealne rase. Vjerovali su da je arijevska bijela rasa superiorna.

Rasizam počinje kada smatraš da su ljudi manje vrijedni zbog boje kože, zbog kulture ili zbog njihova podrijetla. Često se prema tim ljudima tada i ponašaš kao da su manje vrijedni ili ih isključuješ. U tom slučaju rasizam slični diskriminaciji.

Rasizam

Rasizam dijeli ljude na osnovi njihovih fizičkih karakteristika u skupine, te označava neke skupine kao niže vrste u odnosu na druge. Ljudi i dalje upotrebljavaju riječ 'rasa' iako je znanstvenici više ne koriste. Ideje o rasama potječu uglavnom iz 19. i 20. stoljeća, iz vremena kada su znanstvenici sve ljude pokušavali svrstati u rasne skupine. Najviše od svega znanstvenici su promatrali boju kože i visinu ljudi.

U vremenu kada se je u Europi znalo više o drugim dijelovima svijeta, znanstvenici su željeli opisati i objasniti razlike među ljudima. No to nije bilo sve. Bilo je i znanstvenika koji su smatrali da je takozvana 'bijela rasa' superiorna. Ta je ideja bila korištena u svrhu podčinjavanja ljudi iz Afrike, Azije, Južne i Sjeverne Amerike. Mnogi su se snažno protivili miješanju rase. Ove su ideje podržavali mnogi ljudi, čak i političari. Danas se zna da svi ljudi pripadaju jednoj rasi. Jasno je da se izgledom razlikujemo, ali te razlike ne govore ništa o nečijem karakteru i sposobnostima. Karakter i sposobnosti ovise o drugim stvarima.

Antisemitizam

Antisemitizam je druga riječ za mržnju prema Židovima. Taj pojam pokriva razne predrasude, neke od kojih postoje još od srednjeg vijeka. U to je vrijeme većina ljudi bila kršćanske vjere, te su im ponekad Židovi i njihova vjera bili sumnjivi. Židovima je često bilo zabranjeno baviti se određenim zanimanjima i često su bila proganjani. U 19. stoljeću smatralo se da su Židovi posebna rasa. Antisemiti su smatrali da su Židovi manje vrijedni i opasni. I danas su Židovi u manjini, no više ih se ne diskriminira toliko zbog njihove vjere. U usporedbi s drugim skupinama, oni kao skupina nisu ekonomski i socijalno slabiji. Židovi sada imaju mogućnosti da dobiju dobre poslove. Ipak, jedna stoljećima stara predrasuda i dalje postoji: ideja da će Židovi učiniti sve, čak i na nepošten način, da bi postali bogati i utjecajni. Da biste razotkrili i pobili ovu predrasudu, ključno je boriti se protiv antisemitizma.

Zadaci

1. Podjele

Zašto misliš da su znanstvenici prije ljude dijelili na rasne skupine, a sada to više ne čine?

2. Usredotoči se na rasizam i antisemitizam

Za svaku od ilustracija napiši što je povezuje s antisemitizmom, rasizmom ili diskriminacijom. Izražavaju li ilustracije nešto pozitivno ili negativno? Objasni svoj odgovor.

A. Spomenik u Osijeku posvećen osječkim Židovima koji su bili deportirani i ubijeni.

B. B. Grafit u Splitu, 2006.

C. Akcijska grupa koja je organizirala sastanak u parku u Zagrebu, 2007.

D. Transparent koji podupire suživot, sa sastanka Sharon Stone s palestinskom i izraelskom djecom.

A

B

C

D

3. Ilustracija

Pronađi sam/sama jednu ilustraciju koja se odnosi na rasizam, antisemitizam i/ili diskriminaciju. Napiši što označava ilustracija. Ako je moguće napiši od kuda je ta ilustracija, tko ju je napravio i zašto.

Prijateljstvo

Prijateljstvo je svima nama jako važno. Važnost prijateljstva dodatno je istaknuta kroz projekt Videopisma (Videoletters), oranziran da bi ljudi koji su za vrijeme rata izgubili kontakt ponovno došli do svojih starih prijatelja. Videopisma su snimljene poruke koje su 'izgubljeni prijatelji' s područja bivše Jugoslavije slali jedni drugima u nadi da će ponovno stupiti u kontakt, te možda čak i obnoviti prijateljstvo.

Neka od Videopisama prikazale su državne televizije u šest republika bivše Jugoslavije. Videopisma su postala sredstvo koje pomaže u pomirenju; sredstvo koje se sada koristi i u drugim dijelovima svijeta.

6 Prijateljstvo i pomirenje

Ovi prijatelji su stupili u kontakt i ponovno se susreli. Prijateljstvo koje su imali još im je uvijek važno. Slično se desilo i drugim prijateljima koji su se ponovno susreli nakon što su jedni drugima poslali Videopisma. Videopisma su sredstvo koje potiče pomirbu u područjima koja su bila zahvaćena ratom. Videopisma isto mogu poslužiti u sprječavanju sukoba u društvima gdje razne etničke skupine žive zajedno. Nakon pozitivnih reakcija na ovaj projekt koji je bio organiziran na području bivše Jugoslavije, i druge su zemlje pokazale interes za provođenje sličnih projekata. Projekt Videopisma bio je organiziran na području Kavkaza, te u Ruandi. Postoje planovi da se sličan projekt napravi i na području Izraela i Palestine. Ljudi koji su pokrenuli ovaj projekt uvjereni su da njihova Videopisma pridonose poticanju komunikacije, te da omogućuje pomirbu ljudi.

U vrijeme kada su Videopisma bila prikazana na televiziji, organizatori

projekta organizirali su i putovanje, te gostovanje u dvadeset gradova na području bivše Jugoslavije. Prikazivanje Videopisama na javnim mjestima omogućilo je različitim ljudima da se okupe, te da zajedno razgovaraju o značenju prijateljstva, o sukobu i o pomirbi. Većini ljudi najviše se dopao film Ivana i Senad. To je priča o Srпкиnji koja je u jednoj beogradskoj bolnici radila s hendikepiranom djecom. Za vrijeme rata ona je neformalno posvojila dječaka, muslimana iz Bosne. On se u beogradskoj bolnici našao u trenutku kada je u Bosni počeo rat. Njegovi roditelji nisu mogli doći do Beograda da odvedu svoga sina kući, te je tako on ostao u Srbiji. Mnogim se je ljudima ova priča svidjela zato što su uvidjeli da i Srbi mogu biti dobri. Neki ljudi su kroz ovaj film po prvi puta vidjeli priču o osobi srpske nacionalnosti koja je za vrijeme rata u Jugoslaviji učinila dobre stvari. Priča o Senadu i Ivani pružila je ljudima nadu u postojanje mogućnosti za suradnju između Hrvata, Srba i Bošnjaka.

Ivana je Senadu 2005. godine poslala Videopismo. Nakon duge potrage koja je organizatore Videopisama prvo dovela do bosanskog sela u kojem žive Senadovi roditelji, Sanad je na kraju pronađen u jednom drugom gradu. Senad je pogledao Ivanino pismo. Oni su se kasnije ponovno susreli u Senadovom selu u Bosni gdje je Ivana doputovala iz Beograda. Taj su susret organizatori Videopisama snimili.

Zadaci

Vladimir i Ivica

Vladimir i Ivica imaju dvadesetak godina. Vladimir živi u Beogradu, Ivica u Zagrebu. Dok su bili dječaci provodili su praznike zajedno i bili su dobri prijatelji. Nakon što je počeo rat, izgubili su kontakt. Iako se nisu čuli desetak godina, nisu zaboravili svoje prijateljstvo i brinuli su se jedan za drugoga.

Vladimir: Ljetne sam praznike običavao provoditi u Zagrebu kod Ivice i njegove obitelji. Sjećam se zajedničkih igara, pecanja i kukuruza koji smo jeli. Za vrijeme zimskih praznika, Ivica je dolazio kod mene i moje obitelji u Beograd. Budući da za vrijeme zimskih mjeseci u Beogradu ima puno snijega, puno smo se sanjkali...

Ivica: Brinuo sam se za moga prijatelja Vladimira. Kada je počeo rat u Hrvatskoj on je bio dječak, ali što ako je kasnije bio poslan da se bori na Kosovu? Brinuo sam se da mu se nije možda što desilo.

Vladimir: Čuo sam da su Srbi napravili puno zla u Hrvatskoj. Ivica je mene upoznao kada smo još bili djeca. Brinem se da on sada možda misli da sam i ja isti kao oni Srbi koji su počinili zločine...Možda on više ne želi biti moj prijatelj. Pitam se kako bi bilo da ga nazovem. Bio bih jako radostan kada bi mi opet uspostavili kontakt i nanovo postali prijatelji.

Ivica: Dok sam bio dječak, nisam ni znao da je Vlado Srbin. On je meni bio kao i svi drugi dečki koje sam poznavao. Ni sada mi nije bitna njegova nacionalnost. Jako mi je drago da su on i njegova obitelj snimili ovo Videopismo za nas. Svi smo jako sretni što su Vlado i njegovi živi, te da su dobro.

Ivica je Vladi odgovorio sa svojim Videopismom. U tom snimljenom filmu on govori: 'Svi smo plakali dok smo gledali vaše Videopismo. Mi vas ne krivimo za ono što se desilo u Hrvatskoj. Vi niste za to krivi. Vlado, puno mi znači što si mislio na mene za vrijeme rata...'

1. Prijateljstvo

Opiši što tebi znači prijateljstvo. Koje osobine posebno cijeniš kod svojih prijatelja?

.....
.....
.....

2. Pomirba

Videopisma mogu pridonijeti u uspostavljanju komunikacije te mogu omogućiti pomirbu. Ovo je izjava iz teksta. Slažeš li se s ovom izjavom? Navedi nekoliko primjera koji mogu potkrijepiti tvoj odgovor.

3. Stranci?

U današnje su nam vrijeme na raspolaganju razna sredstva za komunikaciju. Elektronska pošta (e-mail), sms-poruke, skype i msn-chat samo su neka od sredstava koja nam omogućuju da stupimo u kontakt s ljudima iz svih krajeva svijeta.

A. Imaš li prijatelje iz stranih zemalja?

.....
.....

B. Kako si ih upoznala/upoznao i kako održavate kontakt?

.....
.....

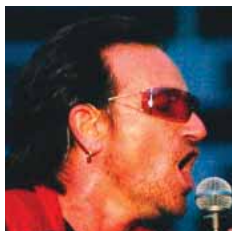
C. Na koji se način prijateljstvo s dječakom ili djevojčicom iz strane zemlje razlikuje od prijateljstva koje imaš s djecom koju si upoznala/upoznao u svojoj školi, ulici ili gradu.

.....
.....

Zadaci

Angelina Jolie (1975.)

Bono (1960.)

Rigoberta Menchú (1959.)

Majka Tereza (1910–1997.)

Nkosi Johnson (1989–2001.)

Dalaj Lama (1935.)

1. Tvoj junak

Ovo su ljudi koji su se borili i koji se bore, bez uporabe nasilja, protiv diskriminacije i rasizma, te za jednaka prava.

Nastavi niz. Na prazna mjesta ispiši imena osoba i imena zemalja iz kojih osobe potječu.

1. Časna sestra ..... jedno se je vrijeme školovala i u Zagrebu. Svoj život je posvetila pomaganju siromašnim, bolesnim i umirućim u Indiji. Godine 1979. dobila je Nobelovu nagradu za mir.
2. Kao i njen otac ..... se suprotstavlja tlačenju Indijanaca iz plemena Maya na plantažama kave i šećera na planinama .....
3. Po zanimanju ..... je pjevač grupe U2. Ova pop zvijezda iz ..... se zalaže za ljudska prava i bori se protiv siromaštva i neimaštine.
4. Za svoj nenasilni otpor kineskoj okupaciji budistički vođa iz ..... 1989. godine dobiva Nobelovu nagradu za mir. .... već godinama promovira koncept univerzalne odgovornosti, etike i međureligijske komunikacije.
5. Još kao dijete ..... iz ..... borio se za prave djece oboljele od virusa HIV i od side.
6. Ova glumica rođena u ..... je i UN-ova ambasadorica dobre volje. .... često obilazi izbjegličke kampove u kriznim i ratovima opustošenim područjima.

SAD
Tibet (Kina)
Irska
Južnoafrička Republika
Guatemala
Makedonija.

2. Tvoja pjesma

Frizerska

Možda nisam u pravu, ali mislim da znam
Što si obrijao glavu i što si ...
Što si obukao spitku, čizme, tregere
Sad vodiš svetu bitku mlateći pedere

A da si imao ljubav
Kao sigurnu luku
Ne bi sada na pozdrav
Dizao ruku

Bio bi mamin inženjer
Ili čak odvjetnik
Im'o bi posla tvoj frizer
A ti oblačio se šik

Hladno pivo

Zadaci

U ovoj pjesmi autor pokušava razumjeti odakle dolazi mržnja.

Slažeš li se s tekstom pjesme?

Znaš li možda još neke pjesme koje govore o diskriminaciji, toleranciji ili poštovanju drugih ljudi?

Napiši svoju pjesmu, rep stihove ili poeziju na ovu temu.

Ako više voliš crtati, pokušaj napraviti strip na jednu od gore navedenih tema.

Ova brošura je dio paketa nastavnih materijala koji obrađuju tri teme:

1. Povijest Židova u Europi i antisemitizam do 1945. godine;
2. Antisemitizam u Europi danas;
3. Predrasude, diskriminacija, rasizam i antisemitizam.

Materijali su prilagođeni za uporabu u školama u nekoliko zemalja te su dostupni na službenim jezicima država partnera. Materijale su za sve države partnere pripremili ODIHR i Kuća Anne Frank u suradnji sa stručnjacima iz uključenih zemalja.

OSCE/ODIHR

Organizacija za europsku sigurnost i suradnju je organizacija za sigurnost koja broji 56 članica iz Europe, Sjeverne Amerike i Središnje Azije. Njezini uredi za demokratske institucije i ljudska prava podržavaju provođenje novih ideja u poljima tolerancije, nediskriminacije, ljudskih prava i demokracije. Više informacija možete pronaći na www.osce.org/odihr

Kuća Anne Frank

Kuća Anne Frank održava skrovište Anne Frank koje je ujedno i muzej. Kuća Anne Frank također promovira Annine ideale i to ne samo u svezi s vremenom u kojemu je živjela nego pokušava prenijeti ideale Anne Frank jezikom razumljivim suvremenom čovjeku. Obrazovni projekti se razvijaju kako bi se borili protiv suvremenih oblika antisemitizma, rasizma, ksenofobije te poticali toleranciju i poštovanje prema drugima. Više informacija možete pronaći na www.annefrank.org

Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa Republike Hrvatske

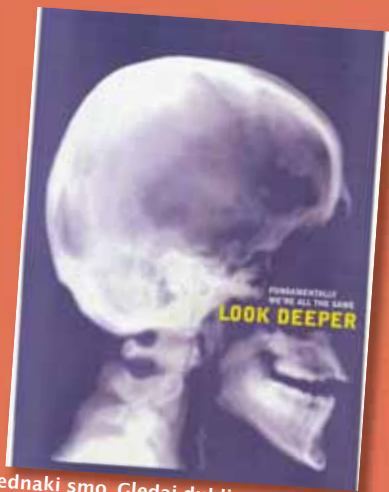
Ministarstvo obavlja upravne i stručne poslove koji se odnose na nastavne planove i programe, udžbenike, normative i standarde, odgojno-obrazovni rad, razvoj školstva, učenički i studentski standard, inspekciju te financiranje školstva.
www.mzos.hr

Agencija za odgoj i obrazovanje

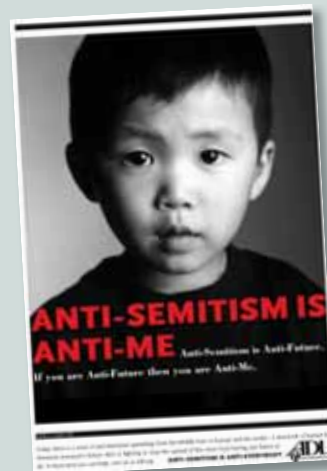
Agencija daje stručnu potporu predškolskom i školskom odgoju i obrazovanju putem razvoja kurikuluma, obavljanja pedagoškog uvida u ostvarivanje nastavnoga plana i programa, izobrazbi i napredovanju učitelja, nastavnika, stručnih suradnika i ravnatelja.
www.azoo.hr

Impresum **Tekst:** Ineke Mok, Willem-Pieter van Ledden, Karen Polak (Anne Frank House) Adaptacija: Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, Agencija za odgoj i obrazovanje **Izdavač:** Anne Frank House **Prijevod:** Barbara Klen **Lektura i korektura:** Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa **Grafički urednik:** Karel Oosting/Matthias E. Kail **Fotografije:** Ingrid van Voorhuisen (slike mladih); Amnesty International; Centre For Creative Arts/ University of KwaZulu-Natal; Tamara Baart; Getty Images; Hollandse Hoogte; Nick de Kruijk/FCUphoto; Sebastian Krüger; Uitgeverij Malmberg; Design Ralph Prins/Memorial Center Camp Westerbork; Reporters/AP; Chris Robinson/Amnesty International; Nizozemska kraljevska akademija znanosti i umjetnosti(VNT 37:3 1838); Solidaridad (Solidarnost); Stichting Meldpunt Discriminatie Amsterdam (Udruga za prijavu diskriminacije); Stichting Kinderpostzegels Nederland (Udruga Poštanska marka za djecu); Fleur Talens/Reitdiep College; Gerd Waloszeck/SAP Design; Guild Team; Robert Skenderović. Videolatters tim; Erik van den Broek i Katarina Rejger.

Pokušali smo pronaći vlasnike autorskih prava svih ilustracija u ovoj publikaciji. Ukoliko Vaša fotografija/e nije/ nisu vjerno prikazana/e, molimo kontaktirajte Kuću Ane Frank.

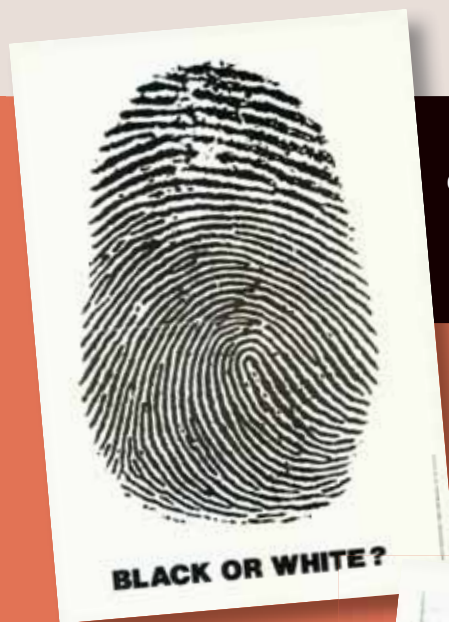
Jednaki smo. Gledaj dublje.

Antisemitizam je protiv mene. Antisemitizam je protiv budućnosti. Ako si protiv budućnosti, onda si i protiv mene.

8 Borba/kampanja/promidžba, a ti?

Ljudi iz čitave Europe aktivno se suprotstavljaju različitim oblicima diskriminacije. Ovdje možete vidjeti nekoliko primjera promidžbenih postera koji se bave predrasudama i diskriminacijom.

Crno ili bijelo?

Ima li rasista u Finskoj?

Stotine plakata pozivaju ljude da se suprotstave netoleranciji. Izaberi plakat koji ti se posebno sviđa. Napiši što te posebno privlači na tom plakatu.

Radite u manjim grupama. Zajedno odaberite temu koja vas zabrinjava i koja je povezana s diskriminacijom, te smislite slogan ili simbol kojim bi usmjerili pažnju ljudi na tu temu. Zajedno osmislite dizajn plakata.

Impresum **Tekst:** Ineke Mok, Willem-Pieter van Ledden, Karen Polak (Anne Frank House) **Adaptacija:** Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, Agencija za odgoj i obrazovanje **Izdavač:** Anne Frank House **Prijevod:** Barbara Klen **Lektura i korektura:** Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa **Grafički urednik:** Karel Oosting/Matthias E. Kail **Fotografije:** Ingrid van Voorthuijsen (slike mladih); Amnesty International; Centre For Creative Arts/University of KwaZulu-Natal; Tamara Baart; Getty Images; Hollandse Hoogte; Nick de Kruijk/FCUphoto; Sebastian Krüger; Uitgeverij Malmberg; Design Ralph Prins/Memorial Center Camp Westerbork; Reporters/AP; Chris Robinson/Amnesty International; Nizozemska kraljevska akademija znanosti i umjetnosti(VNT 37:3 1838); Solidaridad (Solidarnost); Stichting Meldpunt Discriminatie Amsterdam (Udruga za prijavu diskriminacije); Stichting Kinderpostzegels Nederland (Udruga Poštanska marka za djecu); Fleur Talens/Reitdiep College; Gerd Waloszeck/SAP Design; Guild Team; Robert Skenderović. Videolatters tim; Erik van den Broek i Katarina Rejger.

Pokušali smo pronaći vlasnike autorskih prava svih ilustracija u ovoj publikaciji. Ukoliko Vaša fotografija/e nije/ nisu vjerno prikazana/e, molimo kontaktirajte Kuću Ane Frank.